

Navrhovanie databáz

- **Formálne metódy:**

identifikácia, či test objektov a optimalizácia návrhu databázy pre zvolený dátový model (relačný model)

- **Polo-formálne metódy:**

analýza reálnej skutočnosti a komunikácia s koncovým užívateľom (ER-model, NIAM, ...)

navrhovanie databáz

1

Vlastnosti funkčných závislostí

(Armstrongové axiómy)

- (A1) $x \subseteq y \Rightarrow y \rightarrow x$ reflexívnosť
- (A2) $\forall z x \rightarrow y \Rightarrow xz \rightarrow yz$ augmetation
- (A3) $(x \rightarrow y) \wedge (y \rightarrow z) \Rightarrow x \rightarrow z$ tranzitívnosť

Dôkaz dosadením do definície funkčnej závislosti:

$$(A1) (\forall xyz_1z_2)(x \subseteq y \wedge R(yz_1) \wedge R(yz_2) \Rightarrow x = z)$$

$$(A2) (\forall xzy_1y_2t_1t_2)(R(xzy_1t_1) \wedge R(xzy_2t_2) \Rightarrow y_1 = y_2) \\ (\forall xzy_1y_2t_1t_2)(R(xy_1zt_1) \wedge R(xy_2zt_2) \Rightarrow y_1z = y_2z)$$

$$(A3) (\forall xy_1z_1y_2z_2t_1t_2)(R(xy_1z_1t_1) \wedge R(xy_2z_2t_2) \Rightarrow y_1 = y_2 = y) \\ (\forall xyz_1z_2t_1t_2)(R(xyz_1t_1) \wedge R(xyz_2t_2) \Rightarrow z_1 = z_2)$$

navrhovanie databáz

3

Základné pojmy pre navrhovanie v relačnom modeli

Závislosti - $\forall \exists \wedge \Rightarrow$ (induktívne Hornové formuly)

- Funkčné závislosti $x \rightarrow y$
 $(\forall xy_1z_1y_2z_2)(R(xy_1z_1) \wedge R(xy_2z_2) \Rightarrow y_1 = y_2)$
- Multi-závislosti $x \twoheadrightarrow y$ (multivalued dependencies)
 $(\forall xy_1z_1y_2z_2)(R(xy_1z_1) \wedge R(xy_2z_2) \Rightarrow R(xy_1z_2))$
- Uzáver množiny závislostí F^* je množina všetkých závislostí, ktoré vyplývajú z F .
- Úplné pokrytie je F^+ je priemet F^* na závislosti daného typu
- Pokrytie množiny závislostí F je ľubovoľná množina závislostí G taká, že $F^+ = G^+$.

navrhovanie databáz

2

Ďalšie vlastnosti funkčných závislostí

- $(x \rightarrow y) \wedge (x \rightarrow z) \Rightarrow x \rightarrow yz$ (union rule)
- $(x \rightarrow y) \wedge (wy \rightarrow z) \Rightarrow wx \rightarrow wz$ (pseudotransitivity)
- $(x \rightarrow y) \wedge (z \subseteq y) \Rightarrow x \rightarrow z$ (decomposition)

Dôkazová technika:

$$\left. \begin{array}{l} x \rightarrow y \Rightarrow x \rightarrow xy \text{ podľa (A2)} \\ x \rightarrow z \Rightarrow xy \rightarrow yz \text{ podľa (A2)} \end{array} \right\} \Rightarrow x \rightarrow yz \text{ podľa (A3)}$$

Zvyšné dôkazy sa robia podobne podľa Armstrongových axióm. (Urobte ich ako cvičenie.)

navrhovanie databáz

4

Uzáver množiny atribútov

Nech $\mathbf{x}$ je množina atribútov a F je množina funkčných závislostí. Potom uzáverom $\mathbf{x}^+$ množiny $\mathbf{x}$ w.r.t. F rozumieme množinu $\mathbf{x}^+$ všetkých atribútov $\mathbf{x}$ takých, že $\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{y}$ pomocou závislostí v F .

Lema: $\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{y}$ sa dá odvodiť z F pomocou Armstrongových axióm práve vtedy keď $\mathbf{y} \subseteq \mathbf{x}^+$ w.r.t. F .

Pre každý atribút $a \in \mathbf{y} \subseteq \mathbf{x}^+$. Platí $\mathbf{x} \rightarrow a$ podľa definície uzáveru $\mathbf{x}^+$. Podľa union rule platí aj $\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{y}$.

Naopak nech $\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{y}$ sa dá odvodiť. Potom pre každé $a \in \mathbf{y}$ platí $\mathbf{x} \rightarrow a$ podľa decomposition rule a $a \in \mathbf{x}^+$.

navrhovanie databáz

5

Charaktrizácia úplného pokrytia množiny funkčných závislostí

Množina F^+ je príliš obsiahla, stačí však uvádzať maximálne závislosti. Závislosť je maximálna ak nemôžeme vynechať žiaden atribút na ľavej strane alebo pridať nejaký atribút na pravú stranu bez porušenia jej platnosti.

K charakterizácii stačia nasýtené množiny = pravé strany maximálnych závislostí. (Spätná rekonštrukcia maximálnych závislostí.)

Veta: Každá úplná množina funkčných závislostí má model v nejakej relácii nad doménou $D = \{0, 1\}$.

navrhovanie databáz

7

Úplnosť „Armstrongových axióm“

Veta: Funkčná závislosť $\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{y}$ sa dá odvodiť z F pomocou Armstrongových axióm práve vtedy, keď $\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{y}$ je dôsledkom F .

Dôkaz: Pretože Armstrongové axiómy sú dôsledkom definície funkčnej závislosti, dajú sa odvodiť len platné závislosti.

Opačne predpokladajme, že závislosť $\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{y}$ platí ale nedá sa odvodiť pomocou Armstrongových axióm. Uvažujme reláciu $\mathbf{R}$

Atribúty $\mathbf{x}^+$	ostatné atribúty	
u: 1 1 ... 1	1 1 ... 1	Všetky závislosti z F sú splnené v $\mathbf{R}$
v: 1 1 ... 1	0 0 ... 0	

Nech $\mathbf{v} \rightarrow \mathbf{w}$ je dôsledkom F , ale nie je splnené v $\mathbf{R}$. Potom $\mathbf{v} \subseteq \mathbf{x}^+$. Predpoklad o $\mathbf{w}$ vedie vždy k sporu s predošlou lemov.

navrhovanie databáz

6

Vyplývanie medzi funkčnými závislosťami

Výpočet F^+ a testovanie ekvivalencie $F^+ = G^+$ je vo všeobecnosti náročná (exponenciálna) záležitosť. Našťastie stačí počítať uzavery množiny atribútov vzhľadom k F^+ .

navrhovanie databáz

8

Minimálne pokrytie množiny funkčných závislostí

Kánonické závislosti na pravej strane len jeden atribút.

Minimálne pokrytie je pokrytie kánonickými závislosťami z ktorých sa žiadna nedá vynechať bez toho, aby sa porušila vlastnosť byť pokrytím.

Minimálne pokrytia

AB → C	D → E	CG → B	AB → C	AB → C
C → A	D → G	CG → D	C → A	C → A
BC → D	BE → C	CE → A	BC → D	BC → D
ACD → B	CE → G	D → E	D → E	D → E
		D → G	D → G	D → G
		BE → C	BE → C	BE → C
		CE → G	CE → G	CE → G
		CD → B	CD → B	CD → B
		CG → D	CG → D	CG → D

navrhovanie databáz

9

Bezstrátové spojenia

$\rho = \{R_1, \dots, R_k\}$, $R = R_1 \cup \dots \cup R_k$

$m_\rho(r) = \Pi_{R_1}(r) \bowtie \dots \bowtie \Pi_{R_k}(r)$ Join project mapping

Vlastnosti: $r \subseteq m_\rho(r)$
 $m_\rho(r) = m_\rho(m_\rho(r))$

Hovoríme, že dekompozícia má bezstrátové spojenie ak $r = m_\rho(r)$.

Tabuľková metóda testovania.

R= SAIP	<u>S</u>	<u>A</u>	<u>I</u>	<u>P</u>
S → A	a ₁	a ₂	b ₁₃	b ₁₄
SI → P	a ₁	b ₂₃	a ₃	a ₄

navrhovanie databáz

11

Nadklíúče a klíúče

Nech je daná relácia $R(U)$. Potom množinu atribútov K takú, že $K \rightarrow U$ nazývame nadklíúč. Minimálny nadklíúč v zmysle množinovej inklúzie nazývame klíúč.

Koľko klíúčov môže mať relácia o n atribútoch ?

Príklad:

$R(A_1, \dots, A_k, B_1, \dots, B_k, C)$

$F = \{A_i \leftrightarrow B_i \text{ pre } 1 \leq i \leq k\} \cup \{A_1 \dots A_k \rightarrow C\}$

navrhovanie databáz

10

Normálne formy (BCNF, 3NF)

BCNF: Relačná schéma R je v BCNF, keď pre každú v nej platnú funkčnú závislosť $x \rightarrow y$ platí x je nadklíúč.

3NF: Relačná schéma R je v 3NF, keď pre každú v nej platnú funkčnú závislosť $x \rightarrow y$ platí x je nadklíúč alebo y je prvok nejakého klíúča (primárny atribút) R.

Lema: a.) Každá binárna relácia je v BCNF.

b.) Ak R nie je v BCNF. Potom v nej existujú atribúty A a B také, že $(R - AB) \rightarrow A$.
 (Môže a nemusí platiť $(R - AB) \rightarrow B$.)

navrhovanie databáz

12

3NF zachovávajúca závislosti

Príklad: $R = \text{MAP}$ (Mesto, Adresa, PSČ)
Závislosti: $MA \rightarrow P, P \rightarrow M$

Hovoríme že dekompozícia $R = R_1 \cup \dots \cup R_k$ zachováva závislosti F , ak každá závislosť z F je v uzávere tých závislostí $x \rightarrow y$ z F , že $xy \subseteq R_i$.

Algoritmus testovania zachovania závislosti $x \rightarrow y$
 $z := x$; **while** sa z zmenilo **do**
    for $i := 1$ **to** k **do**
         $z := z \cup ((z \cap R_i)^+ \cap R_i)$ {uzáver w.r.t. F };

navrhovanie databáz

13

Algoritmus normalizácie podrobnejšie

```
Z := R;  
repeat bcnf:= decompose( Z, Y, A);  
    Z := Z - A;  
until bcnf;  
function decompose( Z, Y, A) boolean ;  
if Z neobsahuje atribúty A, B také, že A je v  $(Z - AB)^+$  then  
    begin Y:= Z; bcnf= true end  
else begin najdi A a B;  
    Y:= Z - B;  
    while Y obsahuje A a B také, že  $(Y-AB)^+ \rightarrow A$  do  
        Y:= Y - B;  
    bcnf := false;  
end;
```

navrhovanie databáz

15

Algoritmus normalizácie do BCNF

Vstup: Relačná schéma R a množina funkčných závislostí F .

Výstup: Množina relačných schém $R_1 \dots R_k$ v BCNF.

Metóda: Dekompozícia na dve schémy podľa predošlej lemy jednu XA zodpovedajúcu závislosti $X \rightarrow A$, ktorá je v BCNF a druhú $R - A$, na ktorú použijeme algoritmus rekurzívne.

navrhovanie databáz

14

Normalizácia do 3NF zachovávajúcej závislosti

Vstup: Relačná schéma R a minimálne pokrytie F .

Výstup: Relačné schémy bestrátovej dekompozície do 3NF.

Metóda: Ak F obsahuje závislosť, ktorá obsahuje všetky atribúty R , potom R je už v 3NF.
Inak každej funkčnej závislosti v F zodpovedá jedna relačná schéma. Treba pridať ešte relačnú schému pre atribúty R , ktoré sa nevyskytujú v žiadnej funkčnej závislosti F . Tieto atribúty musia byť súčasťou každého kľúča, aby došlo k spojeniu treba ich doplniť na kľúč R .

navrhovanie databáz

16

Pravidlá pre multizávislosti

- (A1) $x \subseteq y \subseteq U \Rightarrow y \rightarrow x$ reflexívnosť
- (A2) $\forall z x \rightarrow y \Rightarrow xz \rightarrow yz$ augmentation
- (A3) $(x \rightarrow y) \wedge (y \rightarrow z) \Rightarrow x \rightarrow z$ tranzitívnosť
- (A4) $x \twoheadrightarrow y \Rightarrow x \twoheadrightarrow U - x - y$ complementation
- (A5) $(x \twoheadrightarrow y) \wedge (v \subseteq w) \Rightarrow wx \twoheadrightarrow vy$ augmentation
- (A6) $(x \twoheadrightarrow y) \wedge (y \twoheadrightarrow z) \Rightarrow x \twoheadrightarrow (z - y)$
- (A7) $x \rightarrow y \Rightarrow x \twoheadrightarrow y$
- (A8) $(x \twoheadrightarrow y) \wedge (z \subseteq y) \wedge (w \cap y = \emptyset) \wedge (w \rightarrow z) \Rightarrow x \rightarrow z$

navrhovanie databáz

17

Poloformálne metódy - mapovanie reality

- Entitno-relačný model
- Binárny model
- NIAM
- Sémantický model
- O - O model
- Sieťový model - Bachmanové diagramy
- Automatické navrhovadlá (designer2000, access, ...)
- HIT

Grafická reprezentácia vizualizácia

navrhovanie databáz

19

4NF

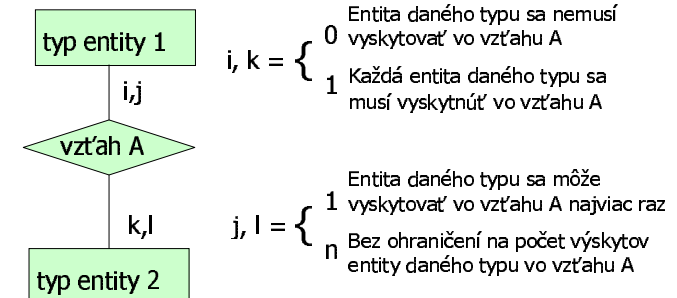
Nech D^+ je množina všetkých platných závislostí a multizávislostí v relačnej schéme R . Hovoríme, že relačná schéma R je v 4NF, ak pre každú multizávislosť $x \twoheadrightarrow y$ takú, že $R = x \cup y$ a $x \not\subseteq y$, platí x je nadkľúč.

Veta: 4NF $\Rightarrow$ BCNF $\Rightarrow$ 3NF

navrhovanie databáz

18

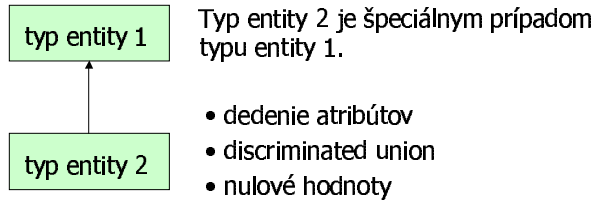
Entitno relačný (ERA) model

navrhovanie databáz

20

Vzťah generalizácie - is a

Atribúty - vpisujú sa do typov entít
označenie kľúčov (a cudzích kľúčov)

navrhovanie databáz

21

Binárny model - NIAM

- slovný popis
- grafická reprezentácia

Pojmy: • Typ
• Populácia
• Výskyt (occurrence)

Lexikálne (LOT) a nelexikálne typy objektov (NOLOT)

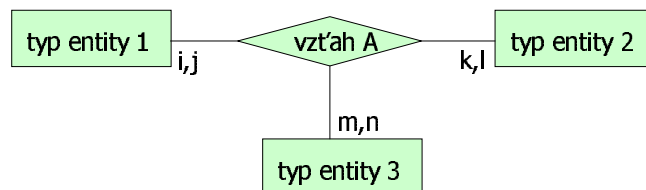
Typy vzťahov:

- *Idea* - medzi nelexikálnymi typmi objektov
- *Bridge* - medzi nelexikálnym a lexikálnym objektom
- *Phrase* - medzi lexikálnymi objektami

navrhovanie databáz

23

Ternárne a n-árne vzťahy

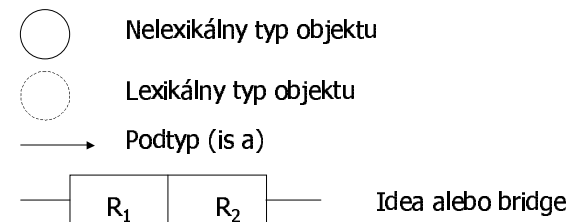
Problém ohraničení počtu výskytov

- objektifikácia binárneho vzťahu
- určenie funkčnej závislosti

navrhovanie databáz

22

Grafická notácia

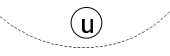

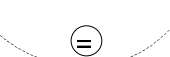
Podmienky - constraints

- ↔ Nad menom role, znamená že táto rola jednoznačne určuje druhú rolu vo vťahu
- ↔ surjekcia (totalita)

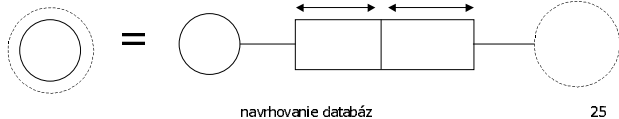
navrhovanie databáz

24

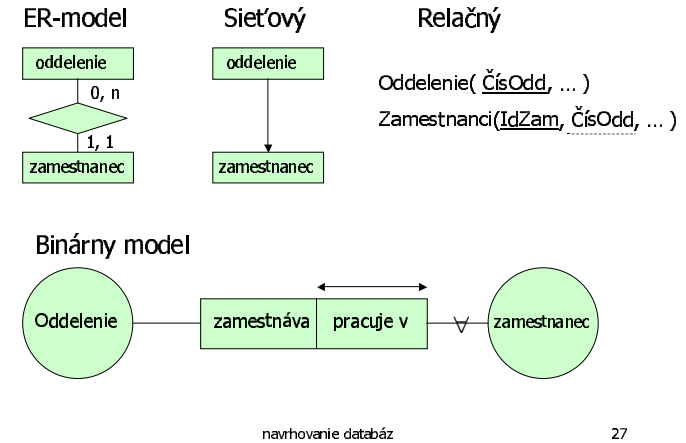
Podmienky - constraints

- Disjunktnosť (vylúčenie) medzi podtypmi
- Jednoznačné určenie výskytu (kombinácie)
- Inklúzia medzi populáciami rolí
- Rovnosť populácii rolí

Makro

Základné konštrukcie I

O – O model

interface: Študenti (
 attribute string meno;
 attribute integer rodné_číslo;
 attribute Struct(deň, mesiac, rok) Dátum_narodenia;
 relationship Set(Prednášky) zapísal_si
 inverse Prednášky :: majú_zapísané)

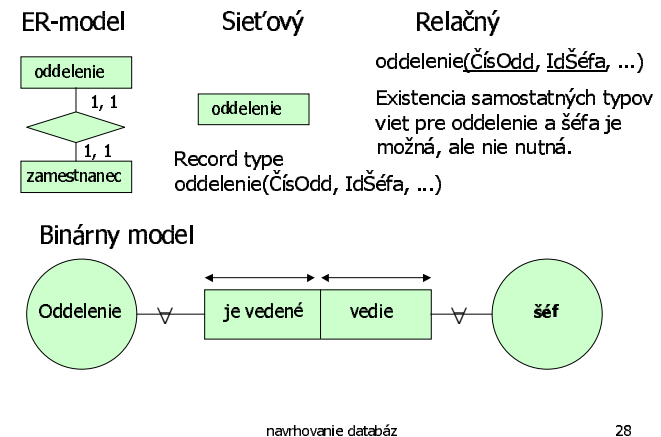
V oblasti návrhu objektový model zodpovedá binárnemu modelu.

Navyše je detailnejší umožňuje podrobne popísať typy atribútov. Používa konštruktory typov (Set - množina, bag - multimnožina, struct - record, list - zoznam, array - pole, ...).

navrhovanie databáz

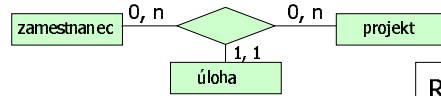
26

Základné konštrukcie II

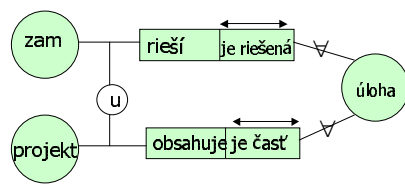

Ternárne vzťahy I

ER-model

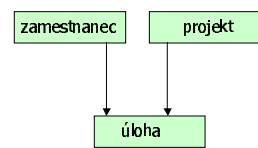
Binárny model

Relačný model

zamestnanci(IdZam, ...)
 projekty(ČísProj, ...)
 úlohy(IdZam, ČísProj, ...)

Sieťový model

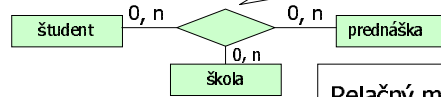

navrhovanie databáz

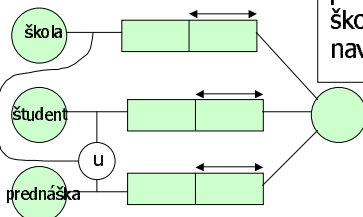
29

Ternárne vzťahy II

ER-model

Binárny model

Relačný model

študent(RodČís, ...)
 prednáška(názov, ...)
 škola(IČO, ...)
 navštevuje(názov, IČO, RodČís)

navrhovanie databáz

30